

JUHKAMAN LASTENKODIN PERUSTAMINEN JA TOIMINTA 1920-LUVUN ALKUVUOSINA

1900-luvun alussa lasten vaivahoito tapahtui ensisijaisesti antamalla köyhäinhoitoa kotiin sekä sijoittamalla lapsia hoidettavaksi ympäri pitäjää ns. ruotilaisiksi, huutokauppaamalla vähimmän tarjouksen tehneille talollisille. Nämä toimenpiteet eivät näytä riittäneen. Vaivaistalolle on ollut pakko ottaa hoidettavaksi äitejä lapsineen. Avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsiakin oli. Ilman vanhempia lapsia ei ollut luvallista sijoittaa vaivaistaloon. Vuoden 1910-luvun lopulla oli syntynyt tilanne, että vaivaistalo on täynnä ja huonokuntoinenkin. Sijoitettavia lapsia olisi vielä paljon. Uutta kunnalliskotia vuosikymmenen lopulla alettiin puuhata. Kansalaissota keskeytti kunnalliskotihankkeen vuosiksi.

Valtuuston kokouksessa 23.12.1918 kunnallislautakunnan esimies Onni Hirvonen esitti, että perustettaisiin väliaikainen lastenkoti. Valtuusto päätti, ettei lastenkotia voida tänä kalliina aikana perustaa, vaan vaivahoitolaisia on edelleen koitettava sijoittaa yksityisten luo, vaikka jonkun verran entistä korkeammista maksuista.

Kun tilanne lastenhoidon suhteen on vaikea seurakunta perustaa lastenkotitoimikunnan, johon on kuulunut kirkkoherra Edvart Blomberg, pastori Robert Immonen, pastorin rouva Maikki Immonen ja diakonissa E. Määttänen. Rääkkylän seurakunnan aktiivisuus lastenkodin perustamisessa on ilmeisesti johtunut siitä, että pastori Robert Immonen on ollut kiinnostunut kunnan asioista. Hän on toiminut ensimmäisen köyhäinhoitolautakunnan jäsenenä ja puheenjohtajanakin.

Marraskuun 17. päivänä 1919 pidetään kunnallislautakunnan ja lastenkotitoimikunnan yhteinen kokous, jossa päätetään että lähdetään etsimään maataloa, johon tilapäinen lastenkoti voitaisiin sijoittaa. Kun oli kysytty huoneistoa ”kirkolta Paksuniemestä isäntä J. Turtiaiselta ja Kiesvaarasta isäntä Tahvo Hirvoselta, ja kun nämä olivat ilmoittaneet, etteivät voi tilojaan tähän tarkoitukseen antaa ja kun muualtakaan pitäjältä ei sopivia huoneistoja ollut saatavissa, niin päädyttiin ns. Juhmakan tilan huoneistoon”. Kysymyksessä oli Tahvo Hirvosen ja Anna-Stiina Hukan vuonna 1895 laatimalla testamentilla Rääkkylän kunnalle lahjoittaman Juhmakalla Piimäjoen varressa sijaitsevan tilan päärakennus (navetta on edelleen Hammaslahdentien varressa). Juhmakan tilan saaminen lastenkodin paikaksi tuli mahdolliseksi kun testamenttiriidassa tehtiin 30.10.1919 sopimus, jonka valtuusto hyväksyi 3.11.1919, Tahvo Hirvosen ja Anna-Stiina Hukan sukulaisten kanssa ja oikeudenkäynti hovioikeudessa päättyi.

Valtuusto hyväksyi lastenkodin perustamisen ja varasi vuoden 1920 talousarvioon lastenkodin toimintaan 50.000 markan määrärahan sekä valitsi lastenkotia hoitamaan toimikunnan, jonka puheenjohtajaksi tuli maanviljelijä Toivo Pakarinen (Lapin isäntä Kiesvaarasta) ja jäseniksi maanviljelijä Mikko Pietarinen Kompakalta, emäntä Aina Hirvonen Niemisestä, emäntä Maikki Vaaranrinta Rasivaarasta ja rouva Maiju Karppi Niemisestä. Lastenkodin ensimmäiseksi johtajaksi valittiin kiertokoulun opettaja Sofia Härkönen. Hän erosi tehtävästään 1922 ja johtajana lastenkodin toiminnan loppuajan toimi

Hanna Puustinen.

Lastenkodin toiminta alkoi heti vuoden 1920 alussa. Vihkiäisjuhla pidettiin helmikuussa. Lastenkotiin on ryhdytty ottamaan hoidettavia jo helmikuun alusta. Kunnallislautakunnan pöytäkirja 3.2.1920 kertoo, että Helmi-tyttö otetaan lastenkotiin. Lastenkotiin siirrettiin vaivaistalossa hoidettavana olevat lapset. Kotiin pyrkiviä lapsia on enemmän kun niitä voitiin ottaa. Elettiinhän tuolloin kansalaissodan jälkeisessä suuressa köyhyydessä.

Talousarviossa lastenkodin toimintaan varatun 50.000 markan määrärahan puitteissa hoitoon voitiin ottaa noin 30 lasta. 50.000 markan suuruinen määräraha näyttää sisältyneen seuraavien vuosienkin (1921-23) talousarvioon, joten hoidettavien lasten määrä on ollut vuosittain noin 30.

Lastenkodin toiminnan hyväksi tehtiin paljon talkootyötä. Rääkkylän marttayhdistykset ovat tässä olleet keskeisiä toimijoita. Kodin tilavaatteet ja lasten vaatteet valmistettiin Marttojen ompeluseuroissa. Maikki Vaaranrinta toimi tuolloin marttayhdistyksen puheenjohtajana. Kunnan esimies Partion rouva ja pastori Immosen rouva ovat asiakirjojen mukaan olleet keskeisiä toimijoita lastenkodin toimintaa talkootyönä käynnistettäessä.

Lastenkodin ruokahuolto on perustunut Juhmakan tilan omaan maatalouteen. Tilalla on ollut yleensä kolme lypsylehmää ja teuraselukoita, sikoja ja lampaita. Lisäksi on viljelty perunaa ja muita kasveja. Johtajattaren apuna on ollut palvelija ja maataloutta hoitamassa on isäntä ja miespuolinen työntekijä.

Koulujen syyslukukauden 1921 alkaessa lapsia alettiin lähettää pienten kouluun ja edelleen kansakouluun opettajien harkinnan mukaa. Lapset kävivät koulua Kompakan ja Rasivaaran kouluissa.

Kun lapsi tuli siihen ikään, että hänen on lähdettävä pois lastenkodista, hänelle järjestettiin paikka, minne voi mennä ansaitsemaan. Useimmassa tapauksessa työpaikka oli jossakin maatalossa. Toimikunnan jäsen Aino Hirvosen tehtävänä on ollut hoitaa tätä asiaa.

Lastenkodin oli jo perustettaessa ajateltu toimivan vain lyhyen ajan. Siihen viittaavat löytyneet pöytäkirjat, joissa sanotaan ”tilapäisen lasten kodin toimikunnan pöytäkirja”. Lastenkodin toiminnalle olisi varmaan ollut suuri tarve, mutta koti oli lopetettava Tahvo Hirvosen ja Anna-Stiina Hukan testamentin täytäntöönpanon vuoksi. Testamentin määräysten mukaan omaisuus oli myytävä ja rahat sijoitettava perustettavaan Tahvon Pankin rahastoon. Lastenkodin vuoden 1922 pöytäkirjasta löytyy pykälä, jossa sanotaan, että ”vaikka kodin oleminen ensi vuotena on epävarmaa, päätetään kuitenkin teettää ensi kesänä heinät 2-3 lehmälle”. Tahvon Pankin hoitokunnan pöytäkirjasta taas selviää, että maaomaisuus, päättilakin jolla lastenkoti toimi, on myyty vuoden 1922 aikana. Hoitokunta on joutunut sanomaan vuokrasopimuksen päättymään 30.12.1923.

Ilkka Simanainen
joulukuussa 2014

Lähteet:

- kunnanvaltuuston ja kunnallislautakunnan pöytäkirjat
- lastenkotitoimikunnan pöytäkirjat
- Tahvon Pankin hoitokunnan pöytäkirjat